

Úvodem

Třetí letošní číslo *Sociologického časopisu* je tak trochu experiment. Aniž to bylo naším výslovným záměrem, v redakci se objevilo několik článků, které se tak či onak a více nebo méně dotýkají některých aspektů problémů životního prostředí, což je problematika, k níž se v našem časopise dostáváme po delší době.

Ekologická problematika je zásadně interdisciplinární a sociologická tematizace vztahu společnosti a prostředí, přírody a životního způsobu, a tematizace skutečných, a zejména možných sociálních, politických a ekonomických důsledků ekologických problémů v postkomunistických zemích v jejím celku hraje sice nepominutelnou, nicméně však stále ještě spíše vedlejší roli. S tím také souvisí zřetelný deficit jakékoli propracovanější obecně sociologické i sociálně filozofické teorie ekologie, která by neměla převážně normativní charakter, jak je tomu nakonec i s poměrně rozšířenou a co do svých sociálních funkcí integrativní teorií „trvale udržitelného rozvoje“. Nemluvě o příznačné absenci nežurnalistické diskuse o obecných problémech ekologické politiky v procesech transformace společnosti, analýzy bariér pro dosahování sociálního konsensu o nutnosti ekologických opatření, či třeba o vztazích ekologie a modernizace. V této souvislosti ovšem nelze přehlédnout skutečnost, že normativní pojetí problémů životního prostředí, odvolávající se na mezinárodní materiály a oficiální dokumenty se zdejšími představitelům „ekologické epistémy“ (snad až na výjimky jako je J. Keller, příp. E. Kohák) zdá být reprezentativnější, působivější a zřejmě i důležitější, než jakákoli vlastní sociálněvědní či filozofující reflexe domácích specifik a typologie zdejších hnutí a jejich „ideologií“. Chybí také komparace ekologické situace, jejích trendů a jejích diferencí v jednotlivých postkomunistických zemích. Z hlediska sociologie vědění se ve všech těchto případech vlastně jedná o velice zajímavý fakt.

O úvodní stať do jinak zcela spontánně vzniklého monotematického čísla jsme požádali jednoho z našich předních znalců ekologické problematiky doc. dr. Bedřicha Moldana. S akcentem na ekonomické aspekty problémů zde autor načrtl hlavní obrysy různých možností i zavedených způsobů řešení současných globálních ekologických problémů, a to především na folii podmínek ekonomicky a technologicky nejvyspělejších zemí.

Těžiště minulého čísla *Sociologického časopisu* tvořilo téma *modernizace*. Mnichovský sociolog Ulrich Beck, jehož pražskou přednášku o „znovunalézání politična“ v současné epoše jsme tam nabídli v českém překladu, je také autorem komplementárních konceptů *reflexivní modernizace a rizikové společnosti*. Zejména ten druhý pojem se už stal okřídleným, a to nejen v sociologické teorii, ale také v politice a v ekonomii. V tomto čísle se k němu z ekologické perspektivy vrací Jan Kamarýt ve stati *Riziková společnost a ekologická modernizace*. Jako doplněk této stati je pak možné číst recenzi jedné z posledních a v mezinárodní sociologické komunitě dost diskutovaných prací Ulricha Becka *Erfindung des Politischen* od Olega Suši.

Zajímavou a rozsáhlou studii *Decentralizace osídlení – vize a realita* připravila brněnská badatelka Hana Librová. První část její práce s podtitulem *Vize, postoje k venkovu a potenciální migrace v ČR* se ekologických otázek dotýká jak ve svých úvodních pasá-

žích, otevírajících problémy selektivní migrace a analyzujících představy i faktické prožívání tzv. krize společnosti, decentralizační vize a iluze „útěků z civilizace“, které jsou s ní spojeny, ale také v konkrétních údajích a jejich výkladu.

Stat' *K měření subjektivní chudoby v české společnosti* Petra Mareše a Ladislava Rabušice je věnována problému, který se od roku 1989 stal nedílnou součástí našeho veřejného i politického diskursu. Pozornost přitom obrací k disproporcii mezi subjektivní a objektivní chudobou, z níž se odvíjí řada dalších problémů, které mohou vytvářet nejrůznější podoby sociálního napětí, jako je např. otázka formulace hranic mezi subjektivně pocíťovanými nároky na sociální dávky a mezi preskripční nároku, otázka sociální a politické institucionalizace subjektivní chudoby a počtu osob, které se ocitají pod její hranicí atd. Vedle toho však autoři poukazují na obsah sociálního fenoménu subjektivní chudoby ve vztahu k životnímu prostředí, životním hodnotám a aspiracím, upozorňují na typicky český rozdíl mezi „chudobou“ a „bídou“ a uvažují rovněž o odlišení „chudoby“ a ekologicko-morální „dobrovolné skromnosti“.

Do třetího letošního čísla jsou zařazeny dvě přehledové stati. *Sociální konstruktivismus* Jiřího Kabeleho je obsáhlou informací o této filozoficko-metodologické perspektivě dnešní sociologie. Text Zdenky Vajdové *Politická kultura – teoretický koncept a výzkum* je věnován problému, jemuž se u nás stále ještě nedopřává dost pozornosti. Ukazuje původ i proměny pojmu politická kultura, jeho aktuálnost i jeho prozatímní „české“ obsahy.

Problémům ekologie je rovněž věnována informace Ze sociologických výzkumů, kterou připravil Pavol Frič a nazval *Postoje obyvatel ČR a SR k problému životního prostředí*. Za celkovou shodou postojů obyvatel obou republik nalézá některé zajímavé difference a poukazuje stručně na důvody vyšší míry ekologického radikalismu na Slovensku.

Třetí letošní číslo *Sociologického časopisu* je doplněno tradičními rubrikami Studenti píší, Recenze a Zprávy a informace.

Miloš Havelka